

VALUES EDUCATION IN THE KINDERGARTEN EDUCATIONAL ENVIRONMENT EDUCAȚIA PRIN VALORI ÎN MEDIUL EDUCAȚIONAL AL GRĂDINIȚEI

Efrosinia HAHEU-MUNTEANU,
dr. conf. univ. UPS „I. Creangă”,
Ana HÎRȚAN,
doctorandă UPS „I. Creangă”

CZU: 373.22.34

Summary: Childhood is an important stage of development. In order to prepare children for social life, it is essential that they acquire the necessary values during this period. It is one of the responsibilities of parents and the kindergartenteacher to teach the child how to discriminate against what is right from wrong, so that he becomes a decent member of society, behaving for the good of all, including his own.

Rezumat: Copilăria este o etapă importantă de dezvoltare. Pentru a pregăti copiii pentru viața socială, este esențial ca ei să își însușească valorile necesare în această perioadă. Este una dintre responsabilitățile părinților, a educatoarei să îl învețe pe copil cum să discrimineze ceea ce este bine de ceea ce e rău, astfel încât să devină un membru decent al societății, comportându-se pentru binele tuturor, inclusiv al acestuia.

Key words: educational environment, moral values, childhood, education, moral conduct, moral conscience.

Cuvinte- cheie: mediul educațional, valori morale, copilărie, educație, conduită morală, conștiință morală.

Mediul educațional trebuie să stimuleze copilul, să-l ajute să se orienteze, să-l invite la acțiune, pentru că toți copiii au dreptul la educație. Una dintre condițiile esențiale ale aplicării unui curriculum centrat pe nevoile, interesele și dezvoltarea globală, holistică a copilului se referă la crearea unui mediu educațional adecvat, care să permită dezvoltarea liberă a copilului și să pună în evidență dimensiunea interculturală și pe cea a incluziunii sociale. Prin felul în care mediul educațional al grădiniței este amenajat, acesta oferă copilului ocazii să se simtă bine în intimitatea lui, stimulându- i interesul și invitându- l la învățare prin descoperire și explorare. Sala de grupă îi vorbește copilului prin ceea ce oferă ca posibilitate de acțiune și experiență. Aflat în fața mai multor posibilități, copilul este invitat să aleagă ceea ce i se potrivește, să decidă.

Având în vedere faptul, moralitatea adulților se modelează în principal în copilăria lor, dezvoltarea morală este procesul de învățare a diferențierii dintre corect și greșit și alegerea celui potrivit. Cu alte cuvinte, ceea ce experimentează copiii în funcție de mediul înconjurător și de abilitățile lor individuale are un impact asupra capacității lor de a decide cu privire la ceea ce este corect și greșit. Trebuie să ne amintim că dezvoltarea cognitivă a copilului este un factor semnificativ pentru îmbunătățirea atitudinilor bune. Etapele dezvoltării, au un rol semnificativ în capacitatea de învățare a copiilor. Dacă cunoști etapele de dezvoltare cognitivă a copilului tău, atunci îl poți face să învețe ce este bine sau rău, ușor.

Predarea valorilor necesită timp, răbdare și consecvență, dar este unul dintre cele mai importante lucruri care pot fi făcute pentru copii. Nu este niciodată prea devreme să se înceapă familiarizarea cu valorile. În grădiniță, familiarizarea cu valorile poate fi făcută atât în cadrul activităților obligatorii și liber alese din cadrul curriculum- ului pentru învățământ preșcolar, cât și prin intermediul activităților educative extrașcolare, cum ar fi: proiecte educaționale, spectacole, serbări, excursii, vizite, etc.

Educația este un proces de dezvoltare permanentă a personalității omului care începe de la grădiniță și construiește baza pentru tot. De aceea, școala joacă un rol semnificativ în furnizarea de educație bazată pe valoare sau educație morală.

În vremurile de astăzi, când există o criză imensă de valori morale în societate, educația bazată pe valori se dovedește a fi soluția. Prin educația bazată pe valori, îi putem dezvolta pe copii cu oameni cu caracter puternic și valori care știu să-și utilizeze cunoștințele în avantajul omenirii. Nelson Mandela a spus pe bună dreptate: „Educația este cea mai puternică armă prin care poți schimba lumea”. Aici, el a vorbit atât despre educația academică, cât și despre educația cu valoare morală, iar educația prin valori are puterea de a schimba lumea.

Rămânând în sfera educațională, C. Cucoș ne spune că ”exigențele unei educații axiologice sunt cunoscute demult iar pentru aceste standarde au pledat mari pedagogi sau deschizători de drumuri în educație. Toate laturile educației pot fi analizate din perspectivă axiologică, nu doar cea estetică și cea morală. Pentru educația intelectuală valoarea fundamentală este adevărul, pentru cea morală, binele, pentru cea estetică, frumosul iar pentru cea religioasă, sacrul” [2, p.183].

Atât educația tradițională, cât și educația pentru valori sunt esențiale pentru dezvoltarea personală și ne ajută să ne definim obiectivele în viață. În timp ce prima ne învață despre cunoștințe sociale, științifice și umaniste, cea de-a doua ne antrenează să fim cetățeni buni. Spre deosebire de educația tradițională, în educația pentru valori nu există nici o distincție între ceea ce se întâmplă în interiorul și în afara clasei.

Formarea conștiinței și conduitei morale a copiilor este un proces foarte complex care depinde de influența diferiților factori care acționează asupra copilului. Dezvoltarea la preșcolari a dragostei de bine, de adevăr trebuie să se desfășoare adaptat vârstei. Cultivarea dragostei de „bine”, de „adevăr” are nevoie, mai ales, de acțiune și nu de teoretizare, de activitate și nu de conversație, de descoperirea virtuților de către copil și nu doar de cele oferite de către adulți.

Valoarea estetică este valoarea pe care un obiect, eveniment sau stare de fapt (o operă de artă sau mediul natural) o posedă în virtutea capacității sale de a provoca plăcere (valoare pozitivă) sau nemulțumire (valoare negativă) atunci când este apreciată sau experimentată estetic. Tot ceea ce este valoros poate fi valoros într-o varietate de moduri. Obiectele de artă au adesea valoare sentimentală, valoare istorică sau valoare financiară. Mediul natural poate avea valoare economică, precum și valoare recreativă. Dar se consideră că operele de artă mari posedă un fel distinctiv de valoare non-instrumentală și non-utilitaristă, care este de interes central atunci când sunt evaluate ca opere de artă. S-ar putea crede că această valoare este frumusețea, dar multe opere de artă nu sunt frumoase. Deci este mai plauzibil ca frumusețea să fie o specie particulară a valorii în cauză. Valoarea estetică pe care o operă de artă o posedă (și cea mai mare parte ar extinde-o în mediul natural) are legătură cu felul de experiență pe care îl oferă atunci când este angajat în mod corespunzător. Dacă oferă plăcere în virtutea experienței noastre despre frumusețea, eleganța, grațiozitatea, armonia, proporția, unitatea etc., spunem că are o valoare estetică pozitivă. Dacă oferă nemulțumire în virtutea urâteniei, a deformității sau a dezgustului, putem spune că are o valoare estetică negativă. Un lucru important de remarcat este faptul că plăcerea sau nemulțumirea care subscie valoarea estetică este cel mai bine gândită ca fiind orientată spre obiectul în cauză, mai degrabă decât să fie doar cauzată de acesta [4, p.11].

Introducerea lui Baumgarten asupra termenului „estetică” a accentuat natura senzorială, mai degrabă decât cea intelectuală, a unor astfel de judecăți [1, p.127]. Aceasta a evoluat apoi în concepția lui Kant și anume, că judecăților estetice sunt conceptuale și înrădăcinate în întregime în plăcere sau nemulțumire. Kant distinge o subcategorie de judecăți estetice (de exemplu, judecăți ale frumosului) pe care le caracterizează drept dezinteresate, adică independent de orice interes pentru existența sau valoarea practică a obiectului. Această concepție kantiană a unei judecăți

dezinteresate, înrădăcinată în experiența hedonică este fundamentul multor teorii contemporane ale valorii estetice [3, p. 84].

Prin modalitățile de realizare a educației estetice se regăsesc educația literară, muzicală, coregrafică, plastic sau cinematografică, toate acestea putând fi realizate atât în mediu formal cât și informal sau nonformal. Ca metode specifice ale acestui tip de educație sunt exercițiul, explicația, demonstrația, jocul didactic.

Cultura reprezintă caracteristicile și cunoștințele unui anumit grup de oameni, care cuprinde limbajul, religia, bucătăria, obiceiurile sociale, muzica și artele. Cuvântul „cultură” derivă dintr-un termen francez, care, la rândul său, provine din latinescul „colere”, care înseamnă creștere, sau cultivare și hrănire. Cultura se referă la depozitul acumulat de cunoștințe, experiență, credințe, valori, atitudini, semnificații, ierarhii, religie, noțiuni de timp, roluri, relații spațiale, concepte despre univers și obiecte și posesiuni materiale dobândite de un grup de oameni din curs de generații prin eforturi individuale și de grup.

Familiarizarea copilului cu cultura se face în familie, în primii ani de viață și continuă în comunitățile sociale din care face parte și în mod sistematic în unitățile de învățământ. Grădinița este prima etapă dintre acestea și trebuie să fie cea care îl face pe copil să conștientizeze valorile creațiilor populare, să păstreze și să cultive interesul pentru cunoașterea tradițiilor, frumusețea folclorului românesc, dansul, cântecul și portul popular, casa tradițională românească, obiceiurile și tradițiile din preajma sărbătorilor de 1 Decembrie, de Paști cât și cele de Crăciun și Anul Nou, de la cele mai mici vârste ca semn de respect pentru trecutul nostru românesc. Ca și în cazul celorlalte valori și aici pot fi cultivate valorile tradiționale prin intermediul unor activități formale derulate conform Curriculum-ului pentru învățământ preșcolar dar și prin activități non-formale (serbări școlare, șezători, spectacole, vizite etc) sau informale (din familie și mass media).

Una dintre funcțiile educației, este transmiterea valorilor și a cunoștințelor acumulate ale unei societăți. Educația este concepută pentru a-i ghida în învățarea unei culturi, modelându-și comportamentul și orientându-le către eventualul lor rol în societate. Educația are drept scop oferirea de valori necesare pentru a permite indivizilor din societate să-și înțeleagă pe deplin conduita. Valori precum cele nemateriale care dictează majoritatea judecății asupra valorii în totalitate a obiectelor nemateriale, cum ar fi dreptatea, corectitudinea, dragostea, fericirea, răul, binele, printre altele, sunt cruciale pentru modelarea conduitei. Valorile politice, cum ar fi justiția, drepturile omului, corectitudinea și egalitatea modelează alocarea omniprezentă a resurselor într-o societate.

În perioada preșcolarității, copiii deprind normele de conduită civilizată, abilitatea de a îndeplini diferite sarcini, de a respecta reguli de comportare în colectivitate și astfel pot să colaboreze mai bine cu cei din jur și să se implice în activități. Dezvoltarea la preșcolari a dragostei de bine, de adevăr trebuie să se desfășoare adaptat vârstei. Prin intermediul activităților frontale, de grup și individuale cu tematică variată, copiii dobândesc, utilizându-se diferite metode, cunoștințe despre normele de comportament civilizate, despre existența unor alte culturi, popoare.

O altă modalitate prin care pot fi dezvoltate toate valorile sunt activitățile extracurriculare. Acestea au un caracter atractiv, preșcolarii participând într-o atmosferă de voie bună, optimism, cu însuflețire și dăruire. Din categoria valorilor morale care trebuie cultivate la preșcolari cu prioritate sunt: binele, omeni, cinstea și sinceritatea iar din a celor intelectuale este precizat adevărul. Responsabili cu activitatea de cultivare a acestor valori sunt familia și grădinița/școala.

Educația prin valori prezintă o importanță deosebită în învățământul preșcolar deoarece dezvoltă gândirea și creativitatea copiilor, contribuie la formarea personalității acestora.

Dificultățile cu care se pot confrunta cadrele didactice în derularea educației prin valori se referă la lipsa de interes a copiilor, neimplicarea părinților, neidentificarea unor metode potrivite și inadaptarea acestora la particularitățile de vârstă ale preșcolariilor. Metodele care ar putea fi utilizate pentru cultivarea valorilor la preșcolari sunt atât cele tradiționale (exercițiul, jocul didactic, jocul de rol, povestirea, observația, conversația, lectura educatoarei etc) cât și activ-participative moderne. Este importantă identificarea unor metode potrivite în funcție de mesajul care dorește să fie transmis, tipul de activitate realizat și particularitățile intelectuale și de vârstă ale grupei de copii.

În concluzie, educația are drept scop oferirea de valori necesare pentru a permite copilului și mai târziu adultului din societate, să-și înțeleagă pe deplin conduita.

Referințe bibliografice:

1. Baumgarten A. Augustin, Sfântul, Despre cetatea lui Dumnezeu, XI, 4, în vol. Despre eternitatea lumii. Fragmente sau tratate. București: Editura IRI, 1999.
2. Cucuș C. Pedagogie. Iași: Polirom, 1996.
3. Kant, I. Critique of the Power of Judgement. Edited by Guyer P., translated by Guyer P. and Matthews E., Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
4. Stecker, R. Artworks: Definition, Meaning, Value, University Park, PA: The Pennsylvania State University Press, 1997.

INVOLVEMENT OF SCHOOL AND FAMILY IN THE SCHOOL INCLUSION OF CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDERS (ASD) IMPLICAREA ȘCOLII ȘI FAMILIEI ÎN INCLUZIUNEA ȘCOLARĂ A COPIILOR CU TULBURĂRI DE SPECTRU AUTIST (TSA)

Silvia VRABIE,
dr. în psihologie. Universitatea de Stat „B.P.Hasdeu” Cahul

CZU: 376.4

Summary: The issue of autism spectrum disorders is topical in the context of policy changes in the Republic of Moldova in recent years. These changes express the decades-long international trend to streamline the educational inclusion of children with autism spectrum disorders in mainstream education. Concepts regarding the educational inclusion of children with ASD, in its preparation to cope with school tasks, require increased attention from both educational actors, the family of the child with ASD, and the community in general.

Rezumat: Problematika tulburărilor de spectru autist prezintă actualitate în contextul schimbărilor la nivelul politicilor survenite în Republica Moldova în ultimii ani. Aceste schimbări exprimă tendința prezentă de mai multe decenii, la nivel internațional, de a eficientiza incluziunea educațională a copiilor cu tulburări de spectru autist în învățământul de masă. Concepțiile cu privire la incluziunea educațională a copiilor cu TSA, la pregătirea lui pentru a face față sarcinilor școlare, presupun o atenție sporită atât a actorilor educaționali, a familiei copilului cu TSA, cât și a comunității, în general.

Key words: school inclusion, autism spectrum disorders (ASD), family, school

Cuvinte-cheie: incluziune școlară, tulburări de spectru autist (TSA), familie, școală.

Incluziunea copiilor cu TSA în școala generală asigură dreptul egal de acces la educație proclamat în Declarația ONU a drepturilor Omului și de Convenția cu privire la persoanele cu dizabilități. Incluziunea educațională la etapa actuală este categoric asigurată de strategiile și legislația națională a Republicii Moldova, în special de Programul de dezvoltare a educației